

De donutdemocratie ligt zwaar op de maag

De Morgen - 16 Okt. 2021
Pagina 23

Vincent Stuer is schrijver en werkt in het Europees Parlement. Hij schrijft in eigen naam. Stuer is de auteur van Hoogmoed - Van Verdinaso tot verzet.

Mijn vrienden kijken wat meewarig als ik zeg dat ik de politiek in wil, verbaasd en bezorgd. Mij lijkt het nochtans evident: ik werk twee decennia in de politiek, schrijf over politiek, lees over politiek, debatteer over politiek, het is de rode draad in mijn columns, theater, boeken. Maar dat is, aan hun spontane reactie te zien, niet wat iemand tot politicus maakt. Een echte politicus heeft een zeker je-ne-sais-quoi, dat ik niet schijn te hebben.

Zelf nemen ze meer en meer afstand van de politiek, die vrienden. Na jaren in de coulissen van de Wetstraat trekt de ene naar het bedrijfsleven, waar dingen vooruitgaan. Een andere stapt over naar de administratie, in de hoop dat nuchterheid er nog een kans maakt. Een derde gooit zich op activisme, omdat Europees lobbywerk dingen in gang kan zetten. Een vierde gelooft in technologie, een vijfde in onderwijs, een zesde in journalistiek, een zevende gelooft alleen nog in mensen en trekt zich volledig uit de publieke sfeer terug. Met mijn ex-politieke vrienden zou ik een flinke partij kunnen vullen. Maar ik heb niet de indruk dat ze nog veel geduld hebben met de partijpolitiek, waar een zeker je-ne-sais-quoi heerst waarvan ze genoeg schijnen te hebben.

Een afvalrace is het. "Overall in Europa zie je het burgeractivisme groeien bij mensen die niet meer rekenen op de overheid of op de politieke instellingen", zegt Milo Rau (MO* Magazine, 4 /10), de fascinerende theatermaker die aan het hoofd van NTGent staat. Econoom Peter De Keyser ziet overal "knappe ondernemers, ambitieuze jongeren, ons rijke verenigingsleven en al die vrijwilligers... Zij geloven niet dat het via de politiek nog kan, maar willen zich niet laten tegenhouden door de stilstand" (DM 10/10).

Menselijk hebben ze geen ongelijk. Politiek is de meest teleurstellende bezigheid ter wereld. Er is een schrijnend gebrek aan professionalisme, visie en constructief denken. Meritocratie is er onbestaande, lethargie veralgemeend, cynisme is de norm, ondankbaarheid de regel en agressiviteit geen uitzondering meer. De oude democratieën zitten stilaan op het punt waar alle gedegoteerden weg zijn.

Die zijn, zoals De Keyser en Rau, niet alleen weg uit frustratie maar ook omdat er alternatieven zijn. De tijd dat alles beslist werd in 'de 16', of dat de Wetstraat de pretentie had de hele samenleving aan te sturen, ligt achter ons. Klimaat is het beste voorbeeld: het zijn wetenschappers en ondernemers die de technologie zullen leveren; Europese instellingen, administraties en rechtbanken die het kader uittekenen; denkers, opiniemakers en betogers die de forcing voeren. Wie het verschil wil maken, komt niet vanzelf bij groene partijen terecht. De politiek heeft de strijd om talent verloren.

Maar dat verhaal botst op zijn limieten, want die technologische ommezwaai komt er maar als regelgeving en belastingen bijgestuurd worden. Bedrijven hebben nood aan duidelijkheid om vooruit te denken. De beste administratieve plannen worden met één beweging van tafel geveegd als de politiek niet mee is. Europa beweegt niet als de partijpolitiek het niet in de juiste richting stuurt - overléeft het zelfs niet, als men het zover laat komen als in Engeland of Polen - en activisten en experts kunnen zeggen wat ze willen: als de politiek niet luistert, is het allemaal denken zonder daden en protesteren zonder publiek. Ook frustrerend.

Ons bestuurlijk model heeft de vorm van een donut: alle lekkers zit in de rand maar het midden is leeg. Met onze al te menselijke afkeer van partijpolitiek hebben we ook de democratie zelf opgegeven.

Het is die zelfgenoegzaamheid waar populistten op inspelen, waarschuwt Cas Mudde van de Universiteit van Georgia, het idee dat die kern er altijd wel zal zijn, omdat het bestuur nu eenmaal bepaald wordt door verantwoordelijke maatschappelijke instellingen als bedrijfskoepels en vakbonden, overeind gehouden door juridische en ambtelijke structuren, ingesnoerd door Europa en internationale akkoorden... Er is geen alternatief, dus politiek is een bijkomstigheid, bezighoudert. Populisme is dan een "illiberaal democratisch antwoord op ondemocratisch liberalisme", dat de eigen burgers liefst op afstand houdt. De leegte implodeert.

Dus ik doe het niet, wat mijn vrienden er ook van denken. Ik geef de politiek niet op, omdat ik geen speeches kan schrijven voor politici zonder metier, geen strategienota's voor partijen zonder visie, geen columns gericht op beleidsmakers die niet luisteren, en omdat je geen theater kan maken over mensen zonder karakter. Ik blijf dit doen, met de moed der wanhoop en het medelijden van de mensen rond mij, omdat al het andere dat ik graag doe zinloos is zolang de partijpolitiek niet beweegt.

VINCENT STUER

Copyright © 2021 De Persgroep Publishing. Alle rechten voorbehouden